

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

Горенко Л.М.

ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ТА КОМУНІКАЦІЙ

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи
для слухачів заочної форми навчання
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузі знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальності 263 «Цивільна безпека»
ОПП «Охорона праці»

Черкаси – 2025

Розглянуто та ухвалено засіданням кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін протокол № 1 від « 25 » серпня 2025 р.

Горенко Л.М.

Основи професійної етики та комунікацій: методичні вказівки до виконання контрольної роботи для слухачів заочної форми навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти у галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 263 «Цивільна безпека», ОПП «Охорона праці». Черкаси: НУЦЗУ, 2025. 47 с.

У методичних вказівках викладені навчально-методичні матеріали, необхідні для самостійного виконання контрольної роботи з дисципліни «Основи професійної етики та комунікацій» слухачами заочної форми навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти у галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 263 «Цивільна безпека», ОПП «Охорона праці».

ВСТУП.....	4
1. Організаційно-методичне забезпечення самостійної роботи слухача.....	6
2. Форми і методи підсумкового контролю.....	8
3. Вимоги до оформлення контрольної роботи та вибору варіанту.....	9
4. Завдання для виконання контрольної роботи.....	9
Список рекомендованої літератури.....	11
Додатки.....	15

ВСТУП

Університетська система забезпечення академічної доброчесності покликана гарантувати якість вищої освіти та її результат; визначає загальноприйняті світовою спільнотою стандарти здійснення освітньої та наукової діяльності здобувачами вищої освіти і співробітниками університету й створює середовище нульової терпимості до порушень академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин.

Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Основи професійної етики та комунікацій» розроблено для слухачів заочної форми навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 263 «Цивільна безпека», ОПП «Охорона праці».

Посібник складається зі вступу, трьох розділів, термінологічного словника, списку рекомендованої літератури та додатків. У посібнику викладено матеріали, необхідні для самостійного виконання контрольної роботи з дисципліни «Основи професійної етики та комунікацій», подано інформацію щодо організаційно-методичного забезпечення самостійної роботи студента, вимог до оформлення контрольної роботи та вибору варіанту, теоретичних питань, практичних і тестових завдань для виконання контрольної роботи.

Завдання, що становлять зміст контрольної роботи, охоплюють всю теоретичну частину курсу дисципліни, і сформульовані так, щоб повною мірою перевірити рівень засвоєння знань та сформованості умінь і навичок з питань академічної доброчесності.

Кожен варіант контрольної роботи містить три завдання. Усі варіанти рівнозначні за своєю складністю і потребують застосування широкого діапазону знань, спрямовані не на просте відтворення окремих аспектів тієї чи іншої проблеми, а вимагають активізації творчої мисленнєвої діяльності здобувачів.

1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Головною метою самостійної роботи слухача заочної форми навчання є активізація його пізнавальної діяльності, ґрунтовне засвоєння теоретичного базису навчальної дисципліни, формування загальнонаукових і професійно важливих умінь та навичок, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості та самоусвідомлення.

Основними завданнями самостійної роботи слухача є засвоєння в повному обсязі основної освітньої програми та послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності на рівні встановлених стандартів.

Зміст самостійної роботи слухача визначається силабусом та робочою програмою дисципліни, завданнями та рекомендаціями викладача.

Обсяги самостійної роботи окремого слухача можуть значно виходити за межі навчальної програми, якщо виникло бажання (потреба) у поглибленні та розширенні знань з даної навчальної дисципліни.

Самостійна робота охоплює: підготовку до аудиторних занять; виконання завдань з навчальної дисципліни протягом семестру; самостійну роботу; підготовку до всіх видів контрольних випробувань тощо.

Самостійному вивченню слухачами курсу чи окремих його тем передують оглядові лекції, на яких розглядаються завдання та послідовність вивчення курсу, найбільш важливі та проблематичні аспекти дисципліни, особливості їхнього вирішення у сучасних умовах глобалізації освітньої діяльності.

2. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ

Контрольна робота є самостійним видом роботи слухача заочної форми навчання, що передбачений навчальним планом вивчення курсу «Основи професійної етики та комунікацій».

Контрольну роботу оформляють на аркушах формату А4 (210 × 297мм), виконують рукописним, машинописним (за допомогою комп'ютерної техніки) способом на одному боці аркуша білого паперу.

При машинописному виконанні контрольну роботу друкують через півтора інтервали, з розрахунку не більш 30 рядків на сторінці за умов рівномірного її заповнення та висотою літер і цифр не менш, ніж 1,8 мм (кегель 14).

Текст слід друкувати, витримуючи параметри сторінок: верхній, нижній береги (поля) – 20 мм, лівий – 30 мм, правий – 15 мм. Під час виконання роботи необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності й чіткості тексту.

Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого зображення машинописним способом або від руки. Виправлене повинно бути такого ж кольору, як і основний текст.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись з методичними вказівками, питаннями, передивитися записи, зроблені на лекціях.

На обкладинці необхідно вказати назву навчального закладу, інституту, предмету, що вивчається, шифр залікової книжки, прізвище, ім'я та по батькові слухача (Додаток А).

Під час виконання роботи необхідно спочатку записати питання, а потім дати на нього відповідь. Відповіді повинні бути конкретними, написані державною мовою, акуратно оформлені.

У тексті контрольної роботи обов'язкове посилання на літературні джерела, перелік яких наводиться у списку використаної літератури. У список літератури вносяться праці, з яких запозичуються цитати, думки, статистичні дані, на які робиться посилання.

Бібліографічні посилання – це сукупність відомостей про літературне джерело, що використовується в тексті контрольної роботи. Джерела в списку літератури потрібно розташовувати згідно порядку посилань в тексті роботи чи алфавітному порядку. Посилання в тексті на джерела слід зазначати у квадратних дужках, порядковий номер джерела визначається згідно із списком літератури.

У кінці роботи необхідно вказати перелік використаної літератури. Зразок правил оформлення бібліографічного опису літератури наведений у додатку Б.

Виконана робота направляється у відділення заочного навчання на перевірку у строк, що вказаний у графіку виконання контрольних робіт.

Оцінюється робота з урахуванням глибини викладення матеріалу, самостійності виконання та вміння використовувати теоретичні знання на практиці.

Рівень знань слухачів відділення заочного навчання з дисципліни за підсумками виконання контрольних робіт оцінюється з огляду на наступні критерії:

1. Повнота та правильність виконання завдання – основний критерій.
2. Здатність студента диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання.

Контрольна робота з дисципліни «Основи професійної етики та комунікацій» складається з двох завдань.

Обов'язковими вимогами до виконання завдань є: повна відповідь на питання, посилання на літературні джерела, критичне осмислення та аналіз ситуації.

Контрольна робота оцінюється: «зарахована», «не зарахована». У разі незарахування контрольної роботи вказуються причини цього.

Контрольна робота може бути незарахована у випадках:

- невідповідність варіанту контрольної роботи;
- порушення вимог академічної доброчесності;
- недостатнє висвітлення змісту завдань.

Отримавши незараховану контрольну роботу, слухач зобов'язаний уважно ознайомитися із зауваженнями і внести в роботу відповідні зміни та доповнення, усунути вказані недоліки. На обкладинці допрацьованої роботи необхідно вказати «Повторно» і направити її у відділення заочного навчання.

Слухачі, які несвоєчасно направили контрольну роботу без поважних причин, на екзаменаційну сесію не викликаються.

Вибір варіанту.

Варіант контрольної роботи визначається за останньою цифрою залікової книжки слухача. Наприклад, номер залікової книжки 24038. Отже, варіант контрольної роботи – 38.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
1	1,17	2,18	3,19	4,20	5,21	6,22	7,23	8,24	9,25	10,26
2	2,22	11,27	12,28	13,29	14,30	15,31	16,32	17,33	18,34	19,35
3	20,36	21,37	22,38	23,39	24,40	25,41	26,42	27,43	28,44	29,45
4	30,46	31,47	32,48	33,49	34,50	35,51	36,52	37,53	38,54	39,55
5	1,15	2,16	3,17	4,18	5,19	6,20	7,21	8,22	9,23	10,24
6	2,25	11,26	12,27	13,28	14,29	15,30	16,31	17,32	18,33	19,34
7	20,35	21,36	22,37	23,38	24,39	25,40	26,41	27,42	28,43	29,44
8	30,45	31,46	32,51	33,52	34,53	35,54	36,55	37,2	38,3	39,4
9	2,38	6,39	55,40	54,41	3,24	4,25	5,26	6,27	7,28	8,15
0	9,50	10,49	11,48	12,47	13,46	14,37	15,45	16,44	17,43	18,42

3. ФОРМИ І МЕТОДИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння слухачами тем, передбачених програмою дисципліни «Основи професійної етики та комунікацій».

Форма підсумкового контролю – залік.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в Національному університеті цивільного захисту України.

3. Завдання для виконання контрольної роботи

1. Розкрити зміст поняття «міжособистісна комунікація» у професійній діяльності; як умови воєнного стану впливають на міжособистісну комунікацію у галузі охорони праці.

2. Розкрити зміст спілкування у системі міжособистісних і суспільних відносин. Охарактеризувати зовнішні і внутрішні чинники, що створюють перешкоди у професійному спілкуванні.

3. Охарактеризувати предмет, функції та види міжособистісної комунікації.

4. Охарактеризувати індивідуальні особливості міжособистісної комунікації.

5. Описати особливості вербального і невербального спілкування: соціальний аспект.

6. Охарактеризувати основи міжособистісної комунікації у галузі охорони праці

7. Розкрити зміст специфіки міжособистісної комунікації у галузі охорони праці.

8. Висвітлити стилі й моделі міжособистісної комунікації у галузі охорони праці.

9. Охарактеризувати гендерні аспекти міжособистісної комунікації у галузі охорони праці.

10. Визначити причини виникнення конфліктів та основні стилі поведінки у процесі вирішенні конфліктів.

11. Охарактеризувати основні стратегії запобігання маніпулятивних впливів в умовах воєнного стану.

12. Охарактеризувати особливості організації зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації (ЗМІ).

13. Охарактеризувати засоби розвитку професійної комунікації фахівця з охорони праці.

14. Розкрити сутність діджиталізації у контексті міжособистісної комунікації у галузі охорони праці.

15. Охарактеризувати поняття академічної доброчесності у процесі міжособистісної комунікації у галузі охорони праці.

16. Розкрити зміст авторитарного, демократичного, ліберального стилів спілкування у контексті міжособистісної комунікації у галузі охорони праці.

17. Охарактеризувати культуру професійного спілкування у галузі охорони праці.

18. Назвати комунікативні бар'єри, що можуть виникати у процесі міжособистісної комунікації. Описати кілька власних прикладів комунікативних невдач, комунікативних бар'єрів та шляхів їх подолання.

19. Пояснити, як на практиці проявляються рівні міжособистісного спілкування (примітивний, маніпулятивний, формально-рольовий, діловий тощо) в умовах воєнного стану. Наведіть приклади такого спілкування у галузі охорони праці.

20. Розкрити сутність публічного виступу у галузі охорони праці. Вказати види публічних виступів.

21. Визначити сутність особистих кордонів і обґрунтувати їхнє значення у професійному спілкуванні фахівців з охорони праці.

22. Розкрити зміст вербальних та невербальних складників усної наукової комунікації фахівців з охорони праці.

23. Розкрити сутність нерефлексивного слухання. Окреслити особливості такого виду слухання у комунікації фахівців з охорони праці.

24. Розкрити сутність рефлексивне слухання. Окреслити особливості такого виду слухання у комунікації фахівців з охорони праці.

25. Окреслити випадки застосування видів слухання у контексті міжособистісної комунікації у галузі охорони праці.

26. Охарактеризувати структуру діалогової міжособистісної комунікації у галузі охорони праці.

27. Охарактеризувати принципи ведення ділових бесід у галузі охорони праці.

28. Скласти порівняльну характеристику невербальної і вербальної міжособистісної комунікації у професійній сфері з урахуванням гендерних особливостей.

29. Розкрити зміст етичних норм професійної комунікації фахівців з охорони праці.

30. Охарактеризувати формальність і неформальність у професійному спілкуванні фахівців з охорони праці, навести приклади.

31. Розкрити сутність таких комунікативних стилів: обвинувачення, директивний, переконання і вирішення проблеми у контексті міжособистісної комунікації у галузі охорони праці.

32. Розкрити сутність діалогічної, маніпулятивної, альтерцентристської, індиферентної спрямованості міжособистісної комунікації.

33. Розкрити зміст поняття гендеру у міжособистісній комунікації.

34. Охарактеризувати гендерні відмінності у міжособистісній комунікації.

35. Охарактеризувати гендерні аспекти міжособистісної комунікації у галузі охорони праці. Назвіть способи уникнення гендерних стереотипів.

36. Визначити відмінності між чоловічими та жіночими мовними спільнотами, охарактеризувати вплив вербальних особливостей чоловічих і жіночих мовних спільнот на досягнення професійних цілей.

37. Окреслити вплив комунікативних маніпуляцій та ІПСО на професійну діяльність фахівців галузі охорони праці.

38. Назвати і охарактеризувати фактори ефективного спілкування.

39. Визначити критерії та рівні успішного професійного спілкування фахівців з охорони праці.

40. Розкрити значення комунікабельності, контактності та комунікативної сумісності у міжособистісній комунікації у галузі охорони праці.

41. Розкрити сутність стратегій і тактик маніпулювання у спілкуванні.

42. Охарактеризувати прийоми психологічного захисту від маніпулятивного впливу, необхідних фахівцям з охорони праці.

43. Навести переваги і недоліки дружнього спілкування у професійній діяльності фахівця з охорони праці.

44. Розкрити зміст відповідальності як базової компетенції фахівця з охорони праці. Наведіть приклади вираження відповідальності у професійній діяльності зазначених фахівців.

45. Охарактеризувати види порушень особистих кордонів і психологічного насильства на робочому місці.

46. Розкрити зміст типів трансакцій, що застосовуються у міжособистісній комунікації у галузі охорони праці.

47. Розкрити сутність асертивної поведінки та навести приклади

48. Охарактеризувати соціальні ролі комунікаторів у міжособистісному спілкуванні.

49. Навести приклад тренінгових технологій формування навичок ефективного спілкування у процесі фахової міжособистісної комунікації.

50. Здійснити типологічну класифікацію конфліктів та розкрити зміст їх динаміки.

51. Навести приклади типів особистості та визначити ймовірність їх конфліктної поведінки у процесі спілкування. Навести приклади.

52. Охарактеризувати стилі поведінки у конфлікті та їх доцільність у процесі міжособистісної комунікації у галузі охорони праці.

53. Охарактеризувати засоби та методи запобігання і подолання конфліктів у спілкуванні.

54. Розкрити зміст поняття «публічність фахівця з охорони праці».

55. Визначити особливості міжособистісної комунікації фахівців з охорони праці за допомогою соціальних мереж.

Список використаних джерел

Основна література

1. Кришталь А. О. Соціальні аспекти міжособистісної комунікації: курс лекцій. Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. 144 с.
2. Борг, Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Харків: Фабула, 2019. 304 с.
3. Волошенко М.О., Азаркіна О.В. Психологія професійного спілкування: навч. посібник. Запоріжжя: Гельветика, 2021. 280 с.
4. Гриценко Т., Гриценко С., Іщенко Т., Мельничук Н., Чуприк Л. Етика ділового спілкування. Київ, 2019. 344 с.
5. Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво: підручник. Київ: Алерта, 2021. 250 с.
6. Кодекс академічної доброчесності Національного університету цивільного захисту України. Харків : НУЦЗУ, 2022. 14 с.
7. Культура діалогу. Національний круглий стіл: збірник статей. Харків: Фоліо, 2021. 384 с.
8. Освітньо-професійна програма «Охорона праці» підготовки здобувача на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» галузі знань 26 «Цивільна безпека». Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. 33 с.
9. Основи наукового мовлення: навч.-метод. посіб. / уклад.: О.А. Бобер, С.А. Бронікова, Т.Д. Єгорова та ін.; за ред. І.М. Плотницької, Р.І. Ленди. Київ: НАДУ, 2012. 48 с.
10. Пантелюк М.І., Маруніч І.І., Гайдаєнко І.В. Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2020. 244 с.
11. Піз, А., Піз, Б. Мова рухів тіла. Київ: КМ-БУКС, 2021. 416 с.
12. Чалдіні, Р. Психологія впливу. Київ: КСД, 2022. 608 с.
13. Юнг, К. Психологічні типи. Київ, 2021. 752 с.
14. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану: навчальний посібник / за заг.ред. М.Коваля. Львів, 2023. 307 с.

Додаткова:

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Мовленнєва комунікація. Київ, Центр навчальної літератури, 2004. 472 с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 342 с.
3. Бутенко Н.Ю. Комунікативні процеси у навчанні: підручник. Київ: КНЕУ, 2004. 383 с.
4. Васильченко М.І., Гришко В.В. Комунікативний менеджмент: навчальний посібник. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 208 с.
5. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування: навч. посібник / за ред. Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 344 с.

6. Джонсон, Д.В. Соціальна психологія: тренінг міжособистісного спілкування. Київ: Вид. дім «КМ Академія», 2018. 287 с.
7. Зубенко Л.Г. Культура ділового спілкування: навчальний посібник. Київ: «ЕксОб», 2000. 200 с.
8. Кайдалова Л.Г.,Пляка Л.В. Психологія спілкування: навч. посібник. Харків: НФаУ, 2011. 132 с.
9. Косюк О.М. Теорія масової комунікації: навч. посібник. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2012. 384 с.
10. Ломачинська І.М. Документно-інформаційні комунікації в системі соціальних комунікацій: навч. посіб. Київ: Ун-т «Україна», 2016. 325 с.
11. Мак-Квейл. Теорія масової комунікації. Львів: Літопис, 2018. 538 с.
12. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: «Центр учбової літератури», 2007. 448 с.
13. Палеха Ю.І. Документально-інформаційні комунікації: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2014. 374 с.
14. Сайтерли І.А. Культура міжособистісних стосунків: навчальний посібник. Київ: «Академвидав», 2007. 239 с.
15. Шебаніна О.В., Клочан В.П., Тищенко С.І. Комунікації в публічному адмініструванні: навчальний посібник. Миколаїв: МНАУ, 2018. 200 с.
16. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2010. 309 с.

Інформаційні ресурси:

1. Кризові комунікації в управлінні персоналом. *Дія. Освіта*. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/crisis-communications-in-personnel-management>

ДОДАТКИ

Додаток А

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Основи професійної етики та комунікацій»

Студента (ки) 3-го курсу 1 групи
галузі знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальності 263 «Цивільна безпека»
ОПП «Охорона праці»

(ім'я та прізвище)

Шифр _____

Додаток Б

Зразки оформлення деяких видів бібліографічних описів

Опис навчального посібника, підручника, розділу книги:

1. Болюбаш Я.Г. Вища освіта в Україні: підруч. Київ: Либідь, 2021. 264 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. / М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук та ін.; за ред. В.Г. Кременя. Тернопіль, 2022. 384 с.
3. Хряпінський П. Кримінально-правові засоби заохочення у публічному праві України. *Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані*: монографія / за ред.: О. В. Козаченко, Є. Л. Стрельцов. Миколаїв: Іліон, 2016. С. 87–109.

Опис наукової статті з журналу, тез доповіді:

1. Андрущенко В.П. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу. *Вища освіта України*. 2024. № 1. С. 5–9.
2. Насс К. Е. Особливості психологічного оздоровлення населення в умовах війни. *Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю, м. Черкаси, 20 квітня 2023 р. Черкаси: ЧПБ, 2023. С. 114–117.

Опис законодавчих, нормативно-правових документів:

- Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 12.03.2017. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page> (дата звернення: 17.03.2017).

Опис дисертацій, авторефератів:

1. Сокурєнко В.В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2016. 573 с.
2. Кравченко Ю.М. Корпоративні правовідносини у господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 36 с.

Опис стандартів:

- ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.

Електронні ресурси:

- Литвин А.Ф. Охорона праці на підприємствах в умовах воєнного стану. *Ecology, industrial and environmental safety*. 2023. URL: www.mon.gov.ua/education/higher/bolpr/strateg.doc.